

## STRESZCZENIE

Analiza ludzkich szczątków kostnych dostarcza cennych informacji o życiu populacji historycznych. W toku badań antropologicznych opisuje się związki pomiędzy stanem biologicznym, kondycją zdrowotną ludzi, a uwarunkowaniami środowiskowymi i społeczno – ekonomicznym, którym podlegały badane społeczności. Rekonstrukcja stanu biologicznego oraz stanu zdrowia osób żyjących w dawnych populacjach opiera się na analizie szkieletów dzieci i osób dorosłych. Celem badań opisanych w niniejszej rozprawie była próba zdefiniowania biologicznych konsekwencji różnic w statusie społecznym mieszkańców historycznego Torunia. Podczas analizy materiału uchwycono różnice zachodzące w parametrach biodemograficznych populacji ludzkiej (struktura wymieralności), stanie biologicznym i kondycji zdrowotnej oraz zróżnicowaniu morfologicznym. Analiza zawartości stabilnych izotopów węgla (C) i azotu (N) w materiale kostnym pozwoliła na zrekonstruowanie diety dawnych Torunian. Stanowiąca obiekt badań kolekcja toruńska liczyła 672 szkielety. Badany materiał pozyskany został podczas prac wykopaliskowych prowadzonych na terenie Torunia. Jego datowanie przypada na okres od średniowiecza do czasów nowożytnych. Badania przeprowadzono w oparciu o standardy obowiązujące w antropologii fizycznej. Na podstawie budowy szkieletu określono wiek oraz płeć zmarłych osób, częstość występowania oraz ekspresję tzw. markerów stresu fizjologicznego, a także niektórych zmian o charakterze patologicznym. Przeprowadzono analizę zawartości stabilnych izotopów C i N w próbkach kości osób o różnym statusie społecznym. Budowa morfologiczna osób pochowanych na terenie dawnego Torunia określona została na podstawie pomiarów czaszki i szkieletu postkranialnego. Obliczono wybrane wskaźniki czaszkowe. Wysokość ciała oszacowano metodami Pearsona oraz Ruffa i wsp (2012). Wyniki analizy antropologicznej oraz badania diety mieszkańców dawnego Torunia wskazują, że pochodząca ze źródeł historycznych wiedza o rozwarstwieniu społecznym w tym mieście znajdowała odzwierciedlenie w stanie biologicznym jego mieszkańców. W strukturze społecznej miasta zaznaczał się wyraźny podział na bardzo bogaty patrycjat, mniej zamożnych kupców i biednych mieszkańców przedmieść. Wyniki przeprowadzonych analiz dowodzą, że grupy o niższym statusie społeczno ekonomicznym charakteryzowały się dietą uboższą w białka pochodzenia zwierzęcego oraz niższymi wskaźnikami dymorfizmu płciowego (WDP), a także mniejszą wysokością ciała głównie dotyczącą mężczyzn. Tymczasem zamożni mieszkańcy Torunia wykazywali większe wartości WDP, mężczyźni wywodzący się z tej grupy byli

wyżsi, a ich dieta była wyraźnie bogatsza w produkty pochodzenia zwierzęcego. Uwidoczniony został zatem istotny wpływ statusu społecznego na kondycję biologiczną mieszkańców miasta.

*Paulina Natalia*

*24.09.2019r.*